WIERDE & DIJK
DE VERENIGING VOOR AGRARISCH NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER NOORD-GRONINGEN

Nieuwsbrief
Veertiende jaargang - april 2014
nr. 27

Collectieven krijgen vorm

Het zal u niet ontgaan zijn dat het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL) gaat veranderen. Het bestuur informeerde tijdens een extra ledenvergadering op 13 januari 2014, die was gecombineerd met de Wierde & Dijk Nieuwjaarsborrel, de leden over de nieuwe aanpak. De vorming van Collectieven, samenwerkingsverbanden van agrarische natuurverenigingen, kwam daar uitgebreid aan de orde. De Collectieven gaan vanaf 2016 het gehele agrarisch natuur- en landschapsbeheer coördineren. Niet alleen het werven en begeleiden van boeren die bezig zijn met beheer, ook het uitbetalen van de subsidies en het uitvoeren van controles gaat tot het takenpakket behoren.

Op de ledenvergadering van 1 april 2014 is de nieuwste stand van zaken besproken. In de provincie Groningen stuurt men aan op drie Collectieven; Wierde & Dijk is bezig met de voorbereidingen om samen met de verenigingen *'Meervogel'*,' *Slochteren'* en *'Ons Belang'* het Collectief Midden Groningen te gaan vormen. Er is goed overleg met deze verenigingen; Hennie Hamminga, die namens het bestuur in het overleg zit voor dit nieuwe Collectief, ervaart dat "de neuzen dezelfde kant op staan". Op 1 juli 2014 moet het Collectief zijn opgericht en moeten de statuten zijn opgesteld. Ook moet men vaststellen wie de leden van het toekomstig bestuur zullen zijn en wat hun takenpakket is. Via Boerennatuur is professionele ondersteuning ingeschakeld om dit proces te begeleiden. Er wordt onderzocht welke rechtsvorm het Collectief gaat krijgen. De optie "federatieve vereniging" heeft zoals het nu lijkt de voorkeur. Dat wil zeggen dat de agrarische natuurverenigingen lid zijn van het collectief en zijn vertegenwoordigd in het bestuur ervan. De beheerders, lees agrariërs, zijn aangesloten bij het Collectief via hun eigen vereniging.

Na 1 juli gaat men een gebiedsplan maken, waarbij men kan voortborduren op het in 2009 door Wierde & Dijk gemaakte plan. Van groot belang is het om in het plan aan te geven waar de kansen en mogelijkheden voor natuurontwikkeling en -beheer liggen, niet alleen in de kerngebieden maar ook daar buiten. Half november moet een kwaliteitshandboek klaar zijn volgens Brusselse normen. Informatie voor het samenstellen hiervan komt van SCAN, de landelijke Stichting Collectief Agrarisch Natuurbeheer.

Agenda

Vrijdagavond 20 juni
Midzomerwandeling op het Ruigezand

Zaterdagmiddag 28 juni
Vlinderexcursie Kommerzijl

Informatie over deze activiteiten leest u in deze nieuwsbrief en op www.wierde-en-dijk.nl

Grunn leeft!

Blijft er nog een rol voor Wierde & Dijk?

Het bestuur werkt met uw goedkeuring verder aan het tot stand komen van een collectief. Zoals bekend werken wij hieraan samen met de ANV's Ons Belang, ANLS en Meervogel. Voor de definitieve oprichting van het collectief zal wederom de instemming van de leden worden gevraagd. Het doel van het collectief is een gebiedsplan voor te bereiden. Dit treedt in werking op 1 januari 2016 met een looptijd van 6 jaren. Het gebiedsplan omvat tenminste akker- en weidevogelbeheer en landschapselementen. Het is wenselijk om ook rietsloten en doelstellingen voor water en waterkwaliteit te integreren. Het gebiedsplan beschrijft welke doelen we op welke locatie willen nastreven en hoe we dit willen realiseren en controleren.

Met het in werking treden van dit plan in 2016 zal een groot deel van onze personele en financiële inzet onder verantwoordelijkheid van het collectief worden gebracht. Zijn er dan nog financiële mogelijkheden en is er wel een taak voor Wierde & Dijk?

- *Voor de uitvoering van het collectief gebiedsplan zullen er taken gedelegeerd worden naar de ANV. Ik denk hier o.a. aan het contact met de leden, schouwen, en kennisuitwisseling.*
- *Daarnaast zijn er projecten die niet in het gebiedsplan zullen worden opgenomen: ALB, bepaalde activiteiten rondom riet, contact met onze burgerleden, educatie, scholing en PR.*
- *Ook nieuwe activiteiten kunnen onder de verantwoordelijkheid van de ANV worden op gestart. Er liggen grote kansen o.a. voor beter bodembeheer, bijen en boerenerfvogels.*
- *Ik ben van mening dat het collectief financiële en/of personele ruimte moet bieden aan de ANV's om bovenstaande mogelijk te maken.*

Een goed werkend collectief kan ons bestuur ontzorgen op het gebied van uitvoering en regelgeving. Het bestuur van Wierde & Dijk kan zich dan weer richten op haar fundament. Met de voeten in de klei ideeën van haar leden tot wasdom brengen.

Ja, het besef groeit dat er ook in 2016 nog een schone rol blijft voor onze vereniging Wierde & Dijk!

Evert Smink

Riet - actualiteiten

Keukentafelgesprekken
Wierde & Dijk heeft de afgelopen periode keukentafelgesprekken gevoerd over het beheer van riet in sloten. De gesprekken vonden steeds plaats met een groepje boeren (vaak buren van elkaar), een vertegenwoordiger van het Waterschap en in enkele gevallen ook loonwerkers. Opzet van de gesprekken was om het heel praktisch te houden, vooral omdat bleek dat de situatie op elk bedrijf en bij elke sloot weer anders is. Met de schouwkaart op tafel en in een prettige sfeer zijn er veel praktische ideeën en tips naar voren gekomen. De gesprekken zijn nu afgerond; er is veel kennis opgedaan. Deze zal worden verwerkt in een veldgidsje waarmee de ervaringen voor iedereen beschikbaar zullen komen.

Films over rietsloten en natuurvriendelijke oevers.
Akkerbouwer Jon Knook en Loco dijkgraaf Johannes Lindenberg komen in beeld in een film over riet die afgelopen winter in opdracht van Wierde & Dijk is gemaakt. Dit in vervolg op het Rietsymposium, dat in het najaar van 2012 werd gehouden. In de film vertelt Jon Knook direct vanuit de praktijk over zijn positieve ervaringen met het nieuwe beheer, Johannes Lindenberg geeft aan hoe je kunt overstappen naar ander beheer.
In een film over groen-blauwe diensten komt ons lid Arie van der Spek aan het woord. Hij vertelt over de natuurvriendelijke oever die hij eind 2012 heeft aangelegd langs het Hunsingokanaal te Zoutkamp. De aanleg is betaald door het waterschap, de grond blijft zijn eigendom, jaarlijks ontvangt hij een beheervergoeding. Het waterschap, provincies en agrarische natuurverenigingen hebben de afgelopen drie jaar ervaringen opgedaan met groenblauwe diensten. Beide films zijn te bekijken via de website van Wierde & Dijk.

Veldleeuweriken in grote getale!

In het akkervogelbeheer in Noord-Groningen zijn er een paar locaties die eruit springen. Daar komen veldleeuweriken in grote aantallen voor.

In het broedseizoen van 2011, 2012 en 2013 zijn de akkervogels geteld door Dick Veenendaal. Hij telt op locaties waar akkervogelbeheer plaatsvindt en ter vergelijking op locaties waar dat niet gebeurt. In januari 2014 verscheen de rapportage van de hand van Sieger Wiersma. De Veldleeuwerik blijkt voorkeur te hebben voor locaties met beheermaatregelen. Het aantal "territoria" Veldleeuwerik zowel op locaties met beheermaatregelen als op locaties zonder beheermaatregelen bleef in 2011, 2012 en 2013 nagenoeg gelijk. Door de korte tijdreeks zijn er geen harde conclusies te trekken. Tegelijkertijd zien we dat de gele kwikstaart niet lijkt te profiteren van de beheermaatregelen.

Twee locaties vallen op omdat er grote aantallen veldleeuweriken hun territorium hebben. Bij één locatie (van 17 hectare beheermaatregelen) zijn 10 territoria geteld, bij de ander (met 8 ha aan beheer-maatregelen, verspreid gelegen) zijn 13 territoria geteld. In beide gevallen gaat het over locaties die een rustige ligging hebben en waar er al meer dan zes jaar maatregelen liggen. Opvallend is dat er op deze locaties niet geploegd is. Het lijkt erop dat op deze locaties de formule voor succesvol akkervogelbeheer aanwezig is.
Dick Veenendaal telt in het komende broedseizoen wederom de akkervogels. Deze keer wordt ook de directe omgeving van de getelde locaties (welk gewas/ bewerkingen) gevolgd. Helaas hebben we moeten besluiten minder telcirkels te volgen. De financiële middelen laten meer niet toe. Het bestuur meent dat de voortzetting van dit onderzoek belangrijk is voor het akkervogelbeheer. Daarom wordt dit onderzoek betaald uit de eigen middelen van de vereniging. Wordt vervolgd!

Het rapport is in te zien op onze website.www.wierde-en-dijk.nl

Bijenranden

De provincie Groningen heeft een budget van € 46.000 beschikbaar besteld om de natuur aantrekkelijker voor bijen te maken. Er is daarvoor een netwerk opgezet van organisaties die zich bezighouden met het beheer van het landelijk gebied en er zal voorlichting komen. Daarnaast is er bloemenzaad beschikbaar gesteld. Bij een twaalftal leden van Wierde & Dijk is dit uitgedeeld. Hiermee kunnen zij kleine randen en overhoekjes inzaaien, zodat het voedselaanbod voor de bijen toeneemt. Voorwaarde is dat de randen op zichtlocaties liggen langs de openbare weg of een wandel- of fietspad.

Bodembeheer volgens moeder natuur

Na afloop van de jaarvergadering op 1 april 2014 gaf Harm Westers een lezing onder de titel: "Modern Bodembeheer". Nieuwe kennis over bodembiologie en plantenteelt, maar ook herontdekte oude kennis bieden een moderne visie op bodemvruchtbaarheid.

Hij vertelt over het zeer rijke bodemleven bestaande uit wormen, wortels, microben zoals schimmels en bacteriën, aaltjes, en hun functie in de bodem. Hoe rijk is je haast niet voor te stellen. Harm maakt dit duidelijk door te vertellen dat er zo'n 10 miljoen bacteriën en tientallen meters schimmeldraden zitten in die ene theelepel grond die hij laat zien! Door dit rijke bodemleven te koesteren en te stimuleren is de bodemvruchtbaarheid te verbeteren. Om te weten hoe dit moet, is gekeken naar het functioneren van de bodem in een natuurlijk, zichzelf in stand houdend, ecosysteem. Belangrijk aspect daarvan is de altijd aanwezige strooisel laag van organisch materiaal. Deze is nodig voor een rijk en gevarieerd bodemleven. Dat bodemleven zorgt er voor dat de grond een goede structuur behoudt en dat de voor de groei van de plant benodigde mineralen vrijkomen. Bij modern bodembeheer wordt daarom niet meer -diep- geploegd en is altijd een strooisel laag of groenbemester aanwezig; geen kale zwarte grond meer. Toevoeging van mineralen door mest is afwezig of beperkt. Voor het zaaien wordt de grond alleen ondiep gelicht. Resultaat is dat de planten meer -gevarieerde- mineralen opnemen, daardoor gezonder zijn en dus ook minder vatbaar voor ziekten en plagen. Omstandigheden die de opbrengst van het gewas ten goede komen.

Coen van der Molen wint fotowedstrijd

Coen van der Molen uit Winsum heeft met een foto van Klein Wetsinge de eerste prijs gewonnen van de fotowedstrijd 'Lijnen in het Landschap' die afgelopen zomer is gehouden. De tweede prijs was voor Margreet Schipper uit Wirdum met een foto van haar woonplaats in de winter en Bo Scheeringa uit Bedum won de derde prijs met een foto van het wad boven Westernieland. Winnaar in de jeugdcategorie werd Jasper van Dijken (13 jaar) uit Uithuizen met een foto van de Middendijk bij Usquert.
De prijswinnaars werden 16 november 2013 bekend gemaakt door provinciaal Gedeputeerde -en lid van de jury- de heer Staghouwer, tijdens een bijeenkomst bij Waddenfun te Wehe-den Hoorn. De foto's van de winnaars en die van de overige genomineerden worden op diverse locaties tentoongesteld; op dit moment in de bibliotheek in Winsum.

Aankondiging activiteiten

Vrijdagavond 20 juni: Midzomerwandeling Ruigezand.

De midzomerzomerwandeling vindt dit jaar plaats in de oude Ruigezandster polder gelegen in het westen van het Wierde & Dijk gebied. We verzamelen op het erf van de Teenstraboerderij van Clara Prins en Martien van Brederode (Teenstraweg 9, Lauwerzijl) vanwaar we om 19.30 uur gaan lopen naar het gemaal Electra. Terug lopen we langs het, aldaar weidse, Reitdiep. We sluiten de avond af met een drankje. Liefhebbers kunnen dan huis en tuin met nog veel authentieke elementen bezoeken.

Zaterdagmiddag 28 juni: Veldexcursie dagvlinders Park Gaslocatie Grijpskerk.

Iedereen is welkom op deze excursie die wordt geleid door Theo Buijs. Hij wordt gehouden ter afsluiting van de vlindercursus van afgelopen winter. Het park rond de gaslocatie is een interessant gebied waar zich veel soorten vlinders ophouden door de grote variatie aan planten die hier voorkomt. We verzamelen aan de zuidkant van Kommerzijl bij het kerkhof en gaan om 14.00 uur van start. De excursie is onder voorbehoud van mooi weer; mocht het regenen, dan gaat het niet door. Vlinders houden niet van regen.

Kwelderherstel en waddenbeheer

De jaarlijkse thema-avond op 13 februari 2014 ging dit keer buitendijks: eerst met Remt Meijer de Groninger kwelders op met een toelichting op de stand van zaken bij het kwelderherstelproject. Daarna 'voeren we mee' met Bert Meerstra op de "Harder" over de Waddenzee en zagen hoe de Waddenunit van het Ministerie van EZ daar talloze werkzaamheden verricht.

De biodiversiteit van de kwelders is vanaf de jaren tachtig, nadat deze de bestemming natuur kregen, erg achteruit gegaan. Voornaamste oorzaak: stopzetten van de beweiding waardoor de begroeiing verruigde. De oevereigenaren hebben een inrichtingsplan laten opstellen en uitvoeren om veilige beweiding weer mogelijk te maken. Met behulp van geld uit o.a. het Waddenfonds zijn de afgelopen jaren vele 'lanen' en dammen aangelegd, sloten van een nieuw profiel voorzien of verbreed en enkele wandelroutes gemarkeerd. Dit jaar is formeel het nieuwe beheer gestart; het lijkt erop dat er bij de eigenaren voldoende animo is om vee op de kwelders te laten lopen.
De bemanning van de "Harder" of van één van de andere drie schepen van het Ministerie van EZ op de Waddenzee geeft vergunningen af, oefent toezicht uit, markeert vaargeulen en mosselbanken, voert onderzoek uit/doet monitoring, vervoert onderzoekers enzovoort. Ze wordt direct en in de praktijk geconfronteerd met de vele tegenstrijdige belangen op het Wad: visserij, natuurwaarden of recreatie. Zo'n 200 dagen of nachten per jaar is de bemanning op het water. Niet verwonderlijk dat Bert Meerstra vele mooie beelden kon laten zien van de fauna op en in de Waddenzee!

Struikplantdag

Op zaterdag 2 november 2013 hebben 25 vrijwilligers -met muzikale begeleiding van de Harrelzuikers uit Eenrum- ruim 200 struikjes geplant op en nabij de Middendijk bij Usquert. Op deze Natuurwerkdag is de Middendijk nog aantrekkelijker gemaakt voor akkervogels.

Boeiende vlindercursus

Vlinderkenner Theo Buijs gaf afgelopen winter een korte cursus over het herkennen van dagvlinders. In de levendige ambiance van Doezoo in Leens met meeluisterende papegaaien en hun krassende commentaren, kregen we eerst een algehele uitleg over het vlinderleven. Fascinerend om te zien hoe deze dieren verschillende levensstadia -ei, pop, rups, vlinder- doorlopen en hoe de overgang van het ene in het andere stadium plaatsvindt! Daarna besprak hij de in Noord-Groningen voorkomende vertegenwoordigers van een vijftal vlinderfamilies. We volgden daarbij min of meer het seizoensgebonden moment waarop ze te zien zijn. Aan het eind van de avond werd onze pas verworven kennis door middel van een testje met voorbeelden van opgezette vlinders op de proef gesteld. En mochten we het toch weer vergeten: we kregen de prachtige 'Nieuwe Veldgids Dagvlinders' mee naar huis.

Op 28 juni gaan we ter afsluiting in het veld de vlinders in levende lijve bekijken.

Colofon

De Nieuwsbrief Wierde & Dijk is een uitgave van de vereniging voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer Noord-Groningen.

Nummer 27, april 2014

Redactie:
PR-commissie Wierde & Dijk
Vormgeving:
Fenatic, Oostwold
Druk:
De Marge, Groningen

ISSN: 1879-440

Contactpersonen Wierde & Dijk

Bestuursleden:

Evert Smink	tel (0596) 57 11 72	boelemaheert@hetnet.nl
Hennie Hamminga	tel 06 20 99 74 47	hennie@wierde-en-dijk.nl
Joke Hellenberg	tel (0595) 43 17 66	elswerd@planet.nl
Catrienus Rouwé	tel (050) 304 92 83	rouwevanderzee@gmail.com
Attie F. Bos	tel (0595) 57 21 07	attie.bos@rug.nl
Anneke Flach	tel (0595) 52 85 76	anneke@poelma-computers.nl
Koos Koop	tel (0595) 42 12 34	kooskoop@hotmail.nl

Projectmedewerkers:

Trudy van Wijk	tel 06 46 08 11 28	trudy@wierde-en-dijk.nl
Martina Bijsma Sterenberg		richard.martina@hetnet.nl
Sieger Wiersma	tel 06 49 76 39 23	sieger@natuurboerenlandschap.nl

Postadres:
Postbus 25, 9965 ZG Leens E: info@wierde-en-dijk.nl W: www.wierde-en-dijk.nl